

ÚVODEM: KURIKULUM V PROMĚNÁCH ŠKOLY

Škola a její kurikulum ve všech možných podobách, variacích či modifikacích představuje důležitou oblast zájmu českého pedagogického výzkumu. Také v projektu LC 06046 Centrum základního výzkumu školního vzdělávání je současná česká škola a její kurikulum předmětem teoretické reflexe a výzkumu. V několika vzájemně provázaných tematických liniích se pozornost řešitelů projektu soustředí na školu jako učící se organizaci, na faktory ovlivňující její reálnou podobu, na cíle, obsahy a procesy školního vzdělávání. Předkládané číslo Orbis scholae je výstupem vztahujícím se k dílčímu cíli 6 výše uvedeného projektu (viz Orbis scholae 1/2006), který směřuje k identifikování problémů souvisejících s tvorbou kurikula současné české školy.

Kurikulum v širším pojetí jako veškerá zkušenost, kterou žáci získávají ve škole a v aktivitách se školou souvisejících, zejména prostřednictvím školního klimatu, patří k rozhodujícím fenoménům vzdělávacího procesu. Je tomu tak proto, že do kurikula se promítají obecné i specifické cíle výchovy, které jsou východiskem, orientačním ukazatelem i korektivem veškeré edukace. Kurikulum cíle naplňuje, proto je velmi důležité tento vztah ujasnit, a to jak směrem k filozofickým, antropologickým otázkám, tak též vzhledem ke konkretizaci cílů v podobě kompetencí, což ve své stati na základě analýzy školských dokumentů činí J. Skalková.

Od analýzy cílových kategorií je třeba zaměřit pozornost na vlastní problematiku kurikula. J. Maňák se snaží vysledovat, z jakých zdrojů se kurikulum utváří, a na základě modelů kurikula znázorňuje jeho vývoj, a to z hlediska systémového přístupu. Z jiného pohledu D. Greger a K. Černý sledují, jaké důsledky pro tvorbu kurikula mají požadavky společnosti vědění. Dále jdou ve své analýze T. Janík a J. Slavík, kteří zkoumají vztah mezi oborem a od něho odvozeným vyučovacím předmětem. P. Knecht se zabývá didaktickou transformací, tj. problémem didaktického zprostředkování učiva žákům. Podobnou otázku si klade také K. Vlčková, která na ni hledá odpověď ve strategiích učení.

Následující stati se věnují konkrétnější problematice. R. Seebauerová analyzuje úroveň absolventů rakouského školství a v souvislosti s tím seznamuje s problematikou tvorby vzdělávacích standardů v Rakousku. J. Kratochvílová ukazuje, jak si vedou učitelé při tvorbě školního kurikula, a J. Beran, J. Mareš a S. Ježek představují výsledky empirického šetření, které v této problematice realizovali.

Číslo doplňují inspirativní zprávy a recenze vybrané zahraniční a domácí literatury. Všechny příspěvky otevírají řadu problémů kurikula a vnášejí do této problematiky podněty pro další práci i návrhy na jejich řešení. Orbis scholae 1/2007 tak lze považovat za příspěvek k probíhající reformě našeho školství. Kromě řešitelů projektu do čísla přispěli též externí odborníci. Jim všem a také recenzentům patří naše poděkování.

Josef Maňák a Tomáš Janík